

Súd: Okresný súd Prešov
Spisová značka: 13C/6/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8116200457
Dátum vydania rozhodnutia: 15. 02. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Peter Revický
ECLI: ECLI:SK:OSPO:2022:8116200457.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Prešov sudcom Mgr. Petrom Revickým v právnej veci žalobkyne: Y. X., A.. XX.X.XXXX, W. P. W. X, XXX XX F., zastúpenej JUDr. Lenkou Polák Csikyovou, advokátkou, Hlavná 137, 080 01 Prešov, proti žalovanému: POHOTOVOSTĚ, s.r.o., Pribinova 25, 811 09 Bratislava, IČO: 35 807 598, o neplatnosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere a o neplatnosť dohody o zrážkach zo mzdy, takto

rozhodol:

U r č u j e , že dohoda o zrážkach zo mzdy uzavretá dňa 19.6.2014 medzi žalobkyňou a žalovaným je neplatná.

V časti týkajúcej sa určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere žalobu z a m i e t a .

Predbežné opatrenie nariadené uznesením Okresného súdu Prešov č.k. 20C/446/2015-11 zo dňa 8.12.2015 p o n e c h á v a v p l a t n o s t i .

Žalobkyňa m á n á r o k voči žalovanému na náhradu trov konania v rozsahu 100% za časť týkajúcu sa určenia neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy, ako aj trov predbežného opatrenia v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20C/446/2015, o ktorých výške rozhodne súd po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

Za časť konania týkajúcu sa určenia, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je neplatná, náhradu trov konania stranám n e p r i z n á v a .

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobou zo dňa 8.1.2016 doručenu súdu 13.1.2016 sa žalobkyňa domáhala, aby súd vydal rozsudok, ktorým by rozhodol o určení, že zmluva o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXXXX uzavretá medzi žalobkyňou a žalovaným, je neplatná, a zároveň aj o určení, že dohoda o zrážkach zo mzdy uzavretá dňa 19.06.2014 medzi žalobkyňou a žalovaným, je neplatná, a o povinnosti žalovaného nahradiť jej trovy súdneho konania.

2. Žalobkyňa uviedla, že žaloba je podaná v nadväznosti na uznesenie Okresného súdu Prešov, sp. zn.: 20C/446/2015 zo dňa 08.12.2015 o nariadení predbežného opatrenia, ktorým uložil I. žalovanému povinnosť zdržať sa výkonu práva na zrážky zo mzdy žalobkyne vyplývajúceho z dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov uzavretej medzi žalobkyňou a žalovaným dňa 19.06.2014, II. zamestnávateľovi (žalobkyne) zákaz vykonávať zrážky zo mzdy žalobkyne v prospech žalovaného na základe dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov uzavretej medzi žalobkyňou a žalovaným dňa 19.06.2014, a III. žalobkyňi povinnosť do 30 dní odo dňa doručenia tohto uznesenia podať na Okresnom súde Prešov návrh (žalobu) na začatie konania o určení neplatnosti Zmluvy o úvere č. č. XXXXXXXXXXXX zo dňa

19.06.2014 a dohody o zrážkach zo mzdy a iných príjmov uzavretej medzi ňou a žalovaným dňa 19.06.2015.

3.1. Žalobu odôvodnila tým, že dňa 19.06.2014 ako dlžník uzatvorila so žalovaným ako veriteľom Zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXX (ďalej len „zmluvu u úvere“), na základe ktorej žalovaný poskytol dlžníkovi úver vo výške 800,- EUR, ktorý sa žalobkyňa zaviazala vrátiť zvýšený o dohodnutý úrok a administratívny poplatok vo výške 514,24 EUR, spolu teda vrátiť 1.500,- EUR v lehote splatnosti do 24.06.2014. Toho istého dňa 19.06.2014 žalobkyňa uzavrela so žalovaným Dohodu o plnení v splátkach, a základe ktorej sa zaviazala uhradiť celkovú sumu 1.500,- Eur v 12-tich mesačných splátkach vo výške 125,- EUR, a súčasne so zmluvou o úvere uzatvorili na zabezpečenie pohľadávky Dohodu o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov (ďalej len „dohoda o zrážkach zo mzdy“).

3.2. Žalobkyňa uviedla, že už v tom čase bola v zlej finančnej situácii, kedy sa snažila splácať už iné existujúce dlhy a inú možnosť nemala, a že po uzavretí zmluvy uhradila žalovanému riadne a včas v splátkach celkovo 800,-€, čím odporcovi vrátila poskytnutú sumu peňažných prostriedkov. Ďalšie splátky už nerealizovala a nebola schopná splácať všetky svoje dlhy. Následne jej žalovaný adresoval viacero výziev na úhradu dlžnej sumy, pričom sa požadované sumy výrazne bez akéhokoľvek dôvodu zvyšovali, a jej zamestnávateľovi adresoval žiadosť o vykonávanie zrážok zo mzdy zo dňa 16.03.2015, v ktorej žiadal o vykonávanie zrážok zo mzdy dlžníka mesačne až do úplného uhradenia dlhu. Žiadosťou zo dňa 13.10.2015 opätovne požadoval od zamestnávateľa žalobkyne vykonanie zrážok na základe uvedenej dohody o zrážkach zo mzdy, pričom zo žiadosti vyplynulo, že dlh ku dňu žiadosti podľa tvrdenia žalovaného predstavuje súčet neuhradenej istiny, úroku z omeškania v celkovej výške: 1.017,49 EUR. Týmto došlo medzičasom zo strany žalovaného k zvýšeniu požadovanej sumy od žalobkyne o 317,49 Eur, táto suma však nebola nijakým spôsobom špecifikovaná čo do jej dôvodu.

3.3. Žalobkyňa dodala, že predmetná zmluva o úvere, ako aj dohoda o zrážkach zo mzdy, boli uzavreté ako zmluvy spotrebiteľské a boli uzavreté ako zmluvy formulárové, bez možnosti na strane žalobkyne ovplyvniť ich obsah. Išlo o predtlačенý návrh zmluvy, do ktorej sa dopísali len nevyhnutné údaje a to osobné údaje dlžníka, výška úveru, lehota splatnosti a pod. Z uvedeného vyplýva, že tá bola spolu s Dohodou o zrážkach zo mzdy predložená žalobkyňi k jej uzavretiu bez možnosti zmeny jej obsahu, a teda mala možnosť buď ju en bloc prijať alebo by nedošlo k jej uzavretiu a poskytnutiu peňažných prostriedkov - úveru. Uviedla tiež, že z obsahu zmluvy o úvere vyplýva, že odplata, ktorá na základe tejto zmluvy žalovanému ako veriteľovi mala prislúchať predstavovala úrok vo výške 185,76 EUR, t.j. 23,22 % p.a. z poskytnutého úveru a bližšie nešpecifikovaný administratívny poplatok vo výške 514,24 EUR, celkovo vo výške 700,- EUR. Žalobkyňa tak na základe zmluvy mala žalovanému vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky 800,- EUR spolu s odplatou vo výške blížiacej sa sume poskytnutého úveru vo výške 700,- Eur.

3.4. Žalobkyňa uzavrela, že požadovaná dlžná suma, ktorú žalovaný od nej požaduje uhradiť, prevyšuje celkovú výšku peňažných prostriedkov, ktoré jej boli zo strany žalovaného poskytnuté, a že zároveň nejasne a nezrozumiteľne je vyjadrený v zmluve administratívny poplatok vo výške 514,23 EUR. Ďalej žalobkyňa poukázala na ust. § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka a ust. § 1 ods. 1 a § 1a ods. 1, 2, 3 a 4 nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z. (o definícii odplaty a o najvyššej prípustnej výške odplaty), a rozhodnutie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3Co/3/2011 (s právnymi závermi o absolútnej neplatnosti úverovej zmluvy pri tzv. civilnoprávnej úžere). Žalobkyňa následne poukázala aj na zmluvné dojednania vyplývajúce zo Všeobecných obchodných podmienok, ktoré podľa nej vykazujú znaky neprijateľných zmluvných podmienok, a to bod 8. (o povinnosti spotrebiteľa zaplatiť veriteľovi zmluvnú pokutu vo výške 33,- Eur a 10,- Eur za každú zaslanú upomienku, na to, že z dohody o plnení v splátkach podľa nej vyplýva, že v prípade omeškania s úhradou splátky sa zaväzuje spotrebiteľ uhradiť v hotovosti k rukám mandátára dlžnú splátku a zároveň uhradí paušálne náklady v sume 15,- Eur (ktoré sú uvedené ako paušálne a nie sú špecifikované) s tým, že takéto viacnásobné simultánne sankcionovanie v prípade omeškania s úhradou splátky považuje za značné znevýhodňovanie postavenia žalobkyne ako spotrebiteľa a poukazuje na to, že kumulácia sankcií je neprijateľnou podmienkou aj podľa ustanovenia § 53 ods. 4 písm. k) Občianskeho zákonníka, nakoľko požaduje od spotrebiteľa, ktorý nesplnil svoj záväzok, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s nesplnením záväzku.

3.5. Napokon žalobkyňa poukázala ešte na to, že súčasne s uzavretím samotnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere žalovaný vyžadoval od nej uzavretie dohody o zrážkach zo mzdy

na zabezpečenie svojich pohľadávok, nakoľko z príloh Štandardných európskych informácií o spotrebiteľských úveroch, časti Vyžadované záruky, Ručiteľ, Dohoda o zrážkach zo mzdy, Zmluvná pokuta Všeobecné podmienky poskytnutia spotrebiteľského úveru, bod 9 stanovuje: „Za účelom zabezpečenia pohľadávok z tejto zmluvy veriteľ so súhlasom dlžníka požaduje poskytnutie zabezpečenia výlučne vo forme dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov a/alebo ručenia a/alebo zmluvnej pokuty.“ Žalobkyňa teda nemala možnosť neposkytnúť takéto zabezpečenie bez toho, aby sa táto skutočnosť nedotkla samotného uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Rovnako ako samotná zmluva o spotrebiteľskom úvere bola (dohoda o zrážkach zo mzdy) vopred naformulovaná, na predtlačenom formulári a nebola individuálne dojednaná. Túto dohodu uzatvárala súčasne s predmetnou zmluvou o spotrebiteľskom úvere. Žalobkyňa poukázala aj na to, že inštitút dohody o zrážkach zo mzdy sa od ostatných zabezpečovacích prostriedkov líši tým, že uspokojenie pohľadávky veriteľa nielen zabezpečuje, ale súčasne ide o prostriedok splácania veriteľovej pohľadávky, keďže na jej základe sa pohľadávka veriteľa postupne aj uspokojuje zrážkami zo mzdy dlžníka, ktoré dlžník s veriteľom dohodol a ktoré vykonáva platiteľ jeho mzdy a dohodnuté zrážky pravidelne vypláca veriteľovi, a to až do úplného zaplatenia veriteľovej pohľadávky. Dodala, že žalobkyni ako spotrebiteľovi môžu byť výkonom zrážok postihnuté finančné prostriedky, na ktoré nemá odporca právny nárok, čím by došlo z jeho strany k bezdôvodnému obohateniu. Vykonávanie zrážok zo mzdy na základe predmetnej dohody o zrážkach zo mzdy nie je založené na objektívnom vyhodnotení nároku žalovaného čo do základu a jeho výšky, ale na jeho subjektívnej predstave o jeho existencii a výške. Dohoda o zrážke zo mzdy tak podľa žalobkyne umožňuje žalovanému ako veriteľovi siahnuť na majetkové práva spotrebiteľa aj za predpokladu, že si uvedené nároky uplatňuje z absolútne neplatných právnych úkonov. Naliehavý právny záujem je podľa žalobkyne daný tým, že žalovaný si voči nej uplatňuje pochybnú pohľadávku a ona ako spotrebiteľ bez rozhodnutia súdu v tejto veci nemôže mať právnu istotu v tom, či žalovaný má voči nej akékoľvek nároky na úhradu peňažných prostriedkov. Má za to, že na požadovanom určení existuje naliehavý právny záujem.

4.1. Žalovaný so žalobou nesúhlasil. Poukázal na ust. § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka (o neplatnosti neprijateľných zmluvných podmienok) s tým, že súd môže podľa neho určiť za neplatné jednotlivé neprijateľné podmienky, avšak toto ustanovenie neumožňuje súdu určiť neplatnosť celej zmluvy pre existenciu neprijateľných podmienok, a ust. § 41 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa dôvod neplatnosti vzťahuje len na časť právneho úkonu, je neplatnou len táto časť, pokiaľ z povahy právneho úkonu alebo z jeho obsahu alebo z okolností, za ktorých k nemu došlo nevyplýva, že túto časť nemožno oddeliť od ostatného obsahu.

Uviedol tiež, že z hľadiska výkladu právneho úkonu je v zmysle judikatúry ústavného súdu potrebné uprednostniť výklad zachovávajúci platnosť právneho úkonu a nie výklad, ktorý platnosť právneho úkonu popiera. Úmyslom zmluvných strán každej zmluvy je totiž uzavrieť platnú zmluvu a tento úmysel je potrebné pri výklade právneho úkonu chrániť. V súvislosti s návrhom na vyslovenie neplatnosti zmluvy o úvere ako celku poukázal na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vydaného dňa 15.3.2012 v prejudiciálnom konaní vo veci C-453/10 Pereničová, Perenič proti SOS financ, spol. s r.o., podľa ktorého „Článok 6 ods. 1 Smernice sa má vykladať v tom zmysle, že pri posudzovaní otázky, či zmluva uzavretá medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ktorá obsahuje jednu alebo viacero nekalých podmienok, môže bez uvedených podmienok naďalej existovať, sa súd, ktorý o veci rozhoduje, nemôže opierať len o prípadnú výhodnosť vyhlásenia neplatnosti dotknutej zmluvy ako celku pre jednu zo zmluvných strán, v tomto prípade spotrebiteľa.“ s tým, že „cieľom sledovaným normotvorcom Únie v rámci Smernice je nastoliť rovnováhu zmluvných strán, pričom sa má v zásade zachovať platnosť zmluvy ako celku, a nie vyhlásiť za neplatné všetky zmluvy, ktoré obsahujú nekalé podmienky.“, a „tak znenie článku 6 ods. 1 Smernice, ako aj požiadavky týkajúce sa právnej istoty ekonomických činností hovoria v prospech objektívneho prístupu pri výklade tohto ustanovenia, takže... situáciu jednej zo zmluvných strán, v tomto prípade spotrebiteľa, nemožno považovať za rozhodujúce kritérium pre budúci osud zmluvy.“ Vzhľadom na to žalovaný vyslovil názor, že vyhlásenie neplatnosti celej zmluvy o úvere ako celku nemá žiadnu oporu v ustanoveniach vnútroštátneho a ani európskeho práva.

4.2. Žalovaný ďalej namietal, že žalobkyňa na určení neplatnosti zmluvy o úvere ako i Dohody o zrážkach zo mzdy nemá naliehavý právny záujem. Poukázal na to, že žalobcu zaťažuje dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať, že na určení právneho vzťahu alebo práva v čase rozhodovania súdu má naliehavý právny záujem s tým, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o úvere ani dohody o zrážkach zo mzdy žalobca nepreukázal.

V súvislosti so zmienkou o finančnej tiesni žalovaný uviedol, že v žiadosti o úver zo dňa 19.06.2012 žalobkyňa uviedla svoj mesačný príjem vo výške 607,00 EUR a výdaj 70,00 EUR a dodal, že disponibilný zostatok vo výške 537,00 EUR nepovažuje za finančnú tieseň, mesačná splátka vo výške 125,00 EUR, bola posúdená ako najvyššia možná splátka, ktorú vzhľadom na bonitu klienta bol žalobca schopný splácať, a mesačne by mu ostal zostatok vo výške 412,00 EUR, čo je o 217,42 EUR viac ako životné minimum ustanovené v dobe poskytnutia úveru.

4.3. V súvislosti so samotnou zmluvou o úvere a tvrdeniami o riadnych úhradách žalovaný uviedol, že už s prvou splátkou sa žalobca omeškal po dobu mesiac, a následne sa omeškal aj stretou a štvrtou splátkou, a dlh klienta sa stal splatným dňa 16.09.2015 s tým, že podľa § 9 ods. 11 zák. č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej len „ZoSU“) bol povinný informovať spotrebiteľa písomne alebo formou krátkej textovej správy (SMS) o tom, že nedošlo k splateniu splátky a v zmysle bodu 08. VPPÚ sa spotrebiteľ zaviazal uhradiť veriteľovi za každú zaslanú upomienku čiastku 10,- Eur, a z daného dôvodu nemožno hovoriť o bezdôvodnom zvyšovaní dlžnej sumy (pozn. súdu: žalovaný však neuviedol na základe čoho, najmä v súvislosti s akými konkrétnymi nákladmi za upomienku bola takáto suma za upomienku, ktorá má povahu zmluvnej pokuty, ním do zmluvy navrhnutá ako primeraná, a najmä kedy, koľko a akým konkrétnym spôsobom žalobkyňa takýchto upomienok vôbec zaslala).

4.3. Ohľadom dohody o zrážkach zo mzdy žalovaný uviedol, že v procese vytvárania žiadosti o úver a uzavretia zmluvy, kde bol žalobca informovaný nielen o zmluve ale i o jej zabezpečovacích prostriedkoch, ku ktorým pristúpil a kde si mohol jednotlivé dojednania dohodnúť, teda je možné vydedukovať, že vplyva na text dohody, a preto zmluvné podmienky považuje za individuálne dojednané. Dodal, že inštitút zrážok zo mzdy predstavuje legitímny prostriedok slúžiaci veriteľovi na zabezpečenie jeho dlhu, a že dohoda o zrážkach zo mzdy splňa tri základné náležitosti, a to

1. písomnú formu,

2. súhlas spotrebiteľa s dohodou,

3. uvedenie rozsahu vykonávaných zrážok (pozn. súdu: ktorý je však v danom prípade určený len výškou jednotlivých zrážok, no nie ich celkovým rozsahom - viď ďalej bod 22. tohto odôvodnenia). Podľa žalovaného výška zrážok sa rovná výške stanovenej platnými právnymi predpismi a spotrebiteľ svojim podpisom s ňou výslovne súhlasil. Čo znamená, že budú vykonávané len do takej miery ako je prípustné pri výkone rozhodnutia. V predmetnom prípade 125,00 EUR.

Podľa žalovaného v prípade dohody o zrážkach zo mzdy nemôže dôjsť k nekontrolovanému konaniu zo strany veriteľa, pretože:

a) právny predpis (§ 551 ods. 1 Občianskeho zákonníka) obsahuje zákonný limit výšky vykonávaných zrážok tým, že zrážky zo mzdy nesmú byť väčšie, ako by boli v prípade výkonu rozhodnutia;

b) ak by sa stalo, že platiteľ mzdy by zrazil dlžníkovi zo mzdy viac, než bol oprávnený a povinný zraziť, a tieto sumy by poukázal veriteľovi, veriteľ by sa na úkor dlžníka bezdôvodne obohatil, a preto by musel tieto sumy vrátiť.

V závere svojho vyjadrenia žalovaný vyslovil súhlas s rozhodnutím o veci bez nariadenia pojednávania a navrhol, aby súd žalobu ako nedôvodnú zamietol.

6. Písomným podaním zo dňa 28.10.2021 žalobkyňa na výzvu súdu ohľadom naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení oznámila, že na podanej žalobe v celom rozsahu trvá a vyjadrila súhlas s rozhodnutím vo veci samej bez nariadenia pojednávania.

7. Keďže v danom prípade strany s rozhodnutím vo veci bez nariadenia pojednávania súhlasili, súd vec s poukazom na ust. § 177 ods. 2 písm. b) CSP a zásadu hospodárnosti prejednal bez nariadenia pojednávania, a prihliadol pritom na obsah spisu a vykonané dôkazy.

Identifikácia predmetu konania

8. Podľa § 124 ods. 1 zák. č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“) každé podanie sa posudzuje podľa jeho obsahu.

Podľa § 127 ods. 1 písm. d) CSP ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie čo sa ním sleduje.

Podľa § 129 ods. 1 CSP ak ide o podanie vo veci samej alebo návrh na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia, z ktorého nie je zrejmé, čoho sa týka a čo sa ním sleduje,

alebo ide o podanie neúplné alebo nezrozumiteľné, súd vyzve toho, kto podanie urobil, aby podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní.

Podľa § 131 CSP žaloba je procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva.

Podľa § 132 ods. 1 CSP v žalobe sa okrem všeobecných náležitostí podania uvedie označenie strán, pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov na ich preukázanie a žalobný návrh.

Podľa § 137 CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o

- a) splnení povinnosti,
- b) nároku na usporiadanie práv a povinností strán, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu,
- c) určenie, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo
- d) určenie právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

Podľa čl. 4 ods. 1 a 2 CSP ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci. Ak takého ustanovenia niet, súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej vedy a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít

9. Nárok uplatnený žalobou je charakterizovaný opísaním skutkových okolností, ktorými žalobca svoj nárok odôvodňuje, a skutkovým základom opísaným v žalobe v spojení so žalobným petitom je potom vymedzený základ nároku uplatneného žalobou, ktorý je predmetom konania. Predmet konania teda určujú opísané skutkové okolnosti a žalobný návrh tak, aby bolo zrejmé o čom a na akom základe má súd rozhodnúť, pričom právna kvalifikácia nie je povinná, a i keď je v žalobe uvedená, nie je pre súd záväzná.

10. Najdôležitejšou obsahovou náležitosťou žaloby je žalobný návrh (petit). V ňom žalobca uvádza, ako by podľa jeho želania mal súd rozhodnúť, resp. ako by mal znieť výrok jeho rozsudku. Ním zároveň stanovuje rozsah požadovanej súdnej ochrany a určuje súdu medze toho, o čom a ako má rozhodnúť. Pretože v podstate ide o návrh súdneho výroku, kladie zákon na formuláciu petitu určité požiadavky, rešpektovaním ktorých sa zabezpečuje presnosť a určitosť výrokov rozsudkov. Presný a určitý petit je síce pre súd rámcom rozhodovania, z ktorého nesmie vybočiť a ktorý môže prekročiť len v taxatívne vymedzených prípadoch (teraz § 216 ods. 2 CSP), to však v plnom rozsahu platí len z hľadiska obsahu petitu a podstaty zmyslu toho, čoho sa žalobca v konaní domáha. V žiadnom prípade to ale neznamená, že by súd pri svojom rozhodovaní bol do najmenších podrobností viazaný výrazovými prostriedkami použitými v texte petitu alebo jeho doslovným znením (vrátane slov, slovných spojení, ba dokonca aj eventuálnych gramatických chýb), resp. že by sa prípadnou odlišnou formuláciou výroku svojho rozhodnutia, než zodpovedá doslovnému zneniu žalobného petitu, dopúšťal procesnej vady. Naopak tam, kde je to potrebné, je dokonca povinnosťou súdu upraviť formulačne petit žaloby tak, aby zodpovedal objektívnemu hmotnému právu a aby jeho formulácia zodpovedala dovoleným spôsobom výkonu rozhodnutia.

11. Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 79 ods. 1 (pozn. súdu: teraz § 131 a 132 CSP) nevyžaduje, aby žalobca po stránke formálnej do najmenších podrobností formuloval návrh budúceho výroku súdneho rozhodnutia. Z jeho doslovného znenia je zrejmé, že za postačujúce považuje, ak žalobca v žalobe vyjadří podstatu (zmysel) toho, čoho sa v konaní na základe opísaného skutkového stavu domáha (pozn. súdu: obdobne v súčasnosti ust. § 129 ods. 1 CSP z hľadiska úplnosti podania vo veci samej alebo návrhu na naradenie neodkladného opatrenia požaduje len, aby bolo zrejmé, čo sa ním sleduje). Petit žaloby, tak ako ho žalobcovia formulovali, je súd povinný posudzovať čisto z hľadiska obsahového.

12. Zákon pritom pre žalobu nepredpisuje prísne formálne náležitosti z hľadiska jej úpravy a striktného odlišenia skutkový tvrdení a vyjadrenia toho, čoho sa žalobca domáha (žalobného návrhu), a preto aj pri jej posudzovaní treba vždy vychádzať z celého jej obsahu, ktorý je v nej nepochybne vyjadrený, a ktorý tak celkovo určuje predmet konania a to, čo žalobca sleduje a čoho sa domáha.

13. Vzhľadom na to, že sporové konanie je ovládané dispozičnou zásadou (súd je viazaný žalobou, teda tým, ako žalobca vymedzil predmet konania), je nárok uplatnený žalobou vymedzený opísaním rozhodujúcich skutkových okolností a žalobným návrhom (petitom), pričom právna kvalifikácia nároku, i keď je v žalobe uvedená, nie je pre súd záväzná. Súd je preto pri rozhodovaní viazaný nie tým, ako účastník konania skutkový stav právne posudzuje, ale tzv. skutkom, ako bol vymedzený v žalobe; iba pokiaľ by priznal plnenie z iného skutkového základu, než ako bol žalobcom vymedzený a na ktorého základe požaduje plnenie uvedené v žalobnom petite, rozhodol by súd o inom nároku, než ako ho žalobca urobil predmetom konania (rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25 Cdo 1934/2001, publikovaný v: Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek, R 78/2004).

14. Žalobkyňa sa domáhala toho, aby súd určil neplatnosť dohody o zrážkach zo mzdy, a tiež aj samotnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere (z ktorej istinu už vrátila). Z obsahu žaloby je pritom zrejmé, že žalobkyňa ňou sleduje ochranu pred zrážkami zo mzdy bez súdneho prieskumu práv žalovaného, teda že žalovaný nemá právo na zrážky zo mzdy podľa predloženej dohody (z dôvodu neplatnosti zmluvy o úvere i dohody o zrážkach zo mzdy). Slová o neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy, ktorú žalobkyňa namieta, treba v kontexte žaloby považovať za vyjadrovací spôsob, ktorým sa má na mysli rozhodnutie o tom, že žalovaný nemá právo na zrážky zo mzdy (z hľadiska abstrahovania predmetu konania podobne porovnaj rozsudok NS SR, sp. zn. 1 Cdo 11/97, R 6/1999 - podľa ktorého slová "určenie hranice" treba považovať za vyjadrovací spôsob, ktorým tak účastníci, ako aj súd, majú na mysli určenie, ktorá časť zo spornej plochy v prírode, ktorému z vlastníkov susedných pozemkov patrí.)

Skutkový stav

15. Súd sa oboznámil so žalobou a všetkými prostriedkami procesného útoku a obrany, ktoré strany sporu počas konania uplatnili, vykonal dokazovanie všetkými predloženými listinnými dôkazmi, ktorých odpis bol stranám sporu v priebehu konania doručený (§ 204 CSP), a na základe zhodných (resp. nepopretých) tvrdení rozhodujúcich skutočností (§ 132 ods. 1, § 151 a § 186 ods. 2 CSP) a vykonaných dôkazov si osvojil podstatný skutkový stav tak (v rozsahu a obsahovej zhode s tým) ako ho v rozhodných nesporných okolnostiach v žalobe opísala žalobkyňa, keďže jej skutkové tvrdenia (nie ich právne zhodnotenie) nikto nespochybnil, a ani súd nemal žiadny dôvod pochybovať o ich pravdivosti (viď primerane § 151 ods. 1 a § 186 ods. 2 CSP), a sporný tak nebol.

16. Okrem týchto skutočností (uvedených žalobkyňou) súd z písomného vyhotovenia dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov, predloženej v súvisiacom konaní o návrhu na vydanie predbežného opatrenia (vedenom na tunajšom súde pod sp. zn. 20C/466/2015, ktorého spis si súd pripojil) zistil, že v tejto dohode, vyhotovenej na predtlačenom formulári žalovaného (ako veriteľa), je okrem osobných údajov žalobkyne (ako dlžníka), ďalej identifikačných údajov zmluvy o spotrebiteľskom úvere a zamestnávateľa žalobkyne, a údajov výšky zrážky, v rámci predtlačeného textu, bez zrejmej možnosti jeho zmeny, v článku I. písm. b) uvedený tento text: „Veriteľ a dlžník sa dohodli na zabezpečení pohľadávok veriteľa z úverovej zmluvy alebo v súvislosti s ňou vo forme tejto dohody, pričom zabezpečovaná pohľadávka znamená ktorúkoľvek jednotlivú a tiež všetky nižšie špecifikované pohľadávky veriteľa voči dlžníkovi, ktorých zabezpečenie a zaplatenie je účelom uzatvorenia tejto dohody, a to:

- a) pohľadávky na zaplatenie peňažných prostriedkov dlhovaných veriteľovi na základe zmluvy o úvere, najmä pohľadávky na zaplatenie úveru spolu s jeho príslušenstvom;
- b) pohľadávky na náhradu škody, ktoré vzniknú veriteľovi voči dlžníkovi na základe zmluvy o úvere alebo v súvislosti s ňou;
- c) pohľadávky, ktoré vzniknú v dôsledku alebo v súvislosti s odstúpením alebo vypovedaním zmluvy o úvere;
- d) pohľadávky na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniknú, resp. vznikli v súvislosti so zmluvou o úvere v dôsledku plnenia veriteľa dlžníkovi bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol,
- e) pohľadávky, ktoré vzniknú na základe posúdenia právneho úkonu, v dôsledku ktorého došlo k vzniku, zmene alebo zániku ktorejkoľvek z vyššie uvedených pohľadávok, ako odporovateľného právneho úkonu.“

V článku II. tejto dohody je pritom uvedené, že „dlžník súhlasí s tým, aby sa uspokojenie zabezpečenej pohľadávky veriteľa zabezpečilo vykonaným pravidelných mesačných zrážok, a aby jeho zamestnávateľ/vyplácaateľ dôchodku ... zrážal mesačne z jeho mzdy/dôchodku čiastku = 125,- Eur a uhrádzal danú sumu na účet veriteľa ... až do celkovej výšky zabezpečovanej pohľadávky.“ Z tejto dohody však nie je vôbec

zrejme, aká celková pohľadávka a najmä v akej konkrétnej výške, prípadne podľa akého konkrétneho výpočtu jej výšky (tak aby ju bolo možné v celom rozsahu podľa tejto dohody identifikovať a overiť jej výpočet), by mala byť touto dohodou zabezpečená.

V ďalšom texte článku II. tejto dohody je navyše uvedené, že „Dlžník súhlasí s tým, aby veriteľ oznámil jeho zamestnávateľovi/vyplácaťovi dôchodku aktuálnu výšku zabezpečovanej pohľadávky.“, a že ... „Veriteľ je oprávnený po splatení istiny úveru a úrokov čo i len čiastočne prostredníctvom zrážok zo mzdy zaslať zamestnávateľovi/vyplácaťovi dôchodku výpočet úrokov z omeškania, iného príslušenstva pohľadávky ako úrokov a úrokov z omeškania, zmluvných pokút a iných sankcií. Túto čiastku zamestnávateľ/vyplácať dôchodku vo forme ďalších zrážok zo mzdy odvedie na vyššie uvedení účet veriteľa.“ (pozn. súdu: bez akéhokoľvek celkového obmedzenia ich rozsahu).

Právne posúdenie

17. Podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný.

18. Podľa § 551 ods. 1 OZ uspokojenie pohľadávky možno zabezpečiť písomnou dohodou medzi veriteľom a dlžníkom o zrážkach zo mzdy; zrážky zo mzdy nesmú byť väčšie, než by boli zrážky pri výkone rozhodnutia.

19. Podľa § 853 ods. 1 OZ občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie.

20. Podľa § 151b ods. 2 OZ v zmluve o zriadení záložného práva sa určí pohľadávka, ktorá sa záložným právom zabezpečuje, a záloh.

21. Podľa § 151b ods. 3 OZ v zmluve o zriadení záložného práva sa určí najvyššia hodnota istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje, ak zmluva o zriadení záložného práva neurčuje hodnotu zabezpečenej pohľadávky.

22. Podľa § 151c ods. 1 OZ záložným právom možno zabezpečiť peňažnú pohľadávku, ako aj nepeňažnú pohľadávku, ktorej hodnota je určitá alebo kedykoľvek počas trvania záložného práva určiteľná.

23. Vzhľadom na určovací charakter žaloby sa súd najprv osobitne zaoberal otázkou naliehavého záujmu na požadovanom určení. Žalobkyňa sa domáhala toho, aby súd určil, že neplatná je jednak dohoda o zrážkach zo mzdy, a tiež aj samotná zmluva o spotrebiteľskom úvere (z ktorej istinu už vrátila). Z obsahu žaloby je pritom zrejme, že žalobkyňa ňou sleduje ochranu pred zrážkami zo mzdy bez súdneho prieskumu práv žalovaného, teda že žalovaný nemá právo na zrážky zo mzdy podľa predloženej dohody (z dôvodu neplatnosti zmluvy o úvere i dohody o zrážkach zo mzdy).

24. Tak ako už bolo načrtnuté vyššie (viď bod 12. tohto odôvodnenia) zákon pre žalobu nepredpisuje prísne formálne náležitosti z hľadiska jej úpravy a striktného odlíšenia skutkový tvrdení a vyjadrenia toho, čoho sa žalobca domáha (žalobného návrhu), a preto aj pri jej posudzovaní treba vždy vychádzať z celého jej obsahu, ktorý je v nej nepochybne vyjadrený, a ktorý tak celkovo určuje predmet konania a to, čo žalobca sleduje a čoho sa domáha. Žaloba je „procesný úkon strany, ktorý treba posudzovať ako každé podanie podľa obsahu. To znamená, že za žalobný nárok, teda predmet konania, nemožno považovať iba žalobný návrh, ale aj jeho skutkové odôvodnenie, čo spolu so žalobným návrhom vymedzuje predmet žaloby“ (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 487). „Súd napriek nesprávnej formulácii petitu (pozn. súdu: napr. aj pri posúdení či ide o určenie právnej skutočnosti, alebo o určenie, či tu právo je alebo nie je) môže v konaní pokračovať, ak je z obsahu žaloby zrejme, čoho sa týka a čo sleduje. Súd je totiž viazaný obsahom žalobného petitu, nie jeho formuláciou“ (pozri tamtiež, s. 505).

25. Žalobkyňa sleduje ochranu pred zrážkami zo mzdy s poukazom na to, že žalovaný nemá právo na zrážky zo mzdy podľa predloženej dohody o zrážkach zo mzdy (z dôvodu jej neplatnosti). Podmienkou

procesnej prípustnosti žaloby podľa § 137 písm. c) CSP je pritom naliehavý právny záujem na požadovanom určení, ktorý vyplýva spravidla z toho, že právne postavenie žalobcu je bez tohto určenia ohrozené alebo neisté, a odstránenie stavu objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia, nemožno dosiahnuť iným vhodným spôsobom, a je zároveň naliehavo potrebné. V tomto prípade je pritom zrejmé, že žalovaný už v minulosti predložil zamestnávateľovi žalobkyne dohodu o zrážkach zo mzdy, ktorú by mal tento rešpektovať, teda že jej bezprostredne hrozili zrážky zo mzdy, a že žalobkyňa okrem tejto žaloby, pokiaľ s tým nesúhlasí, nemá inú možnosť ako zabrániť tomu, aby si žalovaný bez ingerencie súdu vymohol plnenie, na ktoré podľa nej právo nemá (žalobkyňa len na základe vlastného uváženia nedostatku práva žalovaného na zrážky zo mzdy ich úhradu ukončiť nemôže).

26. Každý má pritom právo na potrebnú právnu ochranu, a to už v čase reálneho ohrozenia svojich konkrétnych hmotných práv (ak nejde len o tzv. „akademický“ spor), a nie je tak povinný strieť reálny zásah do svojich majetkových práv, ktorý považuje za neoprávnený, a domáhať sa nápravy až potom. Neobstojí teda obrana žalovaného, že v prípade dohody o zrážkach zo mzdy nemôže dôjsť k nekontrolovanému konaniu zo strany veriteľa preto, že ak by sa veriteľ na úkor dlžníka bezdôvodne obohatil, musel by tieto sumy vrátiť, nakoľko takýto prístup by znamenal eventuálne akceptovanie porušovania práva (nekontrolovaného konania) len s poukazom na to, že k náprave môže dôjsť neskôr. Vzhľadom na to mal teda súd za to, že naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom posúdení neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy (že žalovaný nemá právo na zrážky zo mzdy podľa predloženej dohody) bol v danom prípade nepochybne daný.

27. Pokiaľ ide pritom o samotné posúdenie tejto konkrétnej otázky, ktorá je samostatným predmetom tohto súdneho konania, súd dospel k záveru, že napadnutá dohoda o zrážka zo mzdy je neurčitá, a z toho dôvodu absolútne neplatná.

28. Dohoda o zrážkach zo mzdy predstavuje zabezpečovací prostriedok peňažnej pohľadávky, ktorú uzatvára veriteľ s dlžníkom. Pre takúto dohodu platia všeobecné ustanovenia o právnych úkonoch. Musí obsahovať dostatočne určité a zrozumiteľné označenie pohľadávky o uspokojenie ktorej ide, a výšku dohodnutých zrážok. Uvedené náležitosti však predmetná dohoda o zrážkach zo mzdy neobsahuje. Neobsahuje totiž dostatočne určitú špecifikáciu zabezpečovaných pohľadávok, a najmä ich celkovú konkrétnu výšku, ktorá by ňou mala byť zabezpečená. Podľa článku II. dohody o zrážkach zo mzdy totiž „zabezpečená pohľadávky znamená ktorúkoľvek jednotlivú a tiež všetky nižšie špecifikované pohľadávky veriteľa voči dlžníkovi“, tieto však ďalej opisuje iba všeobecne (možnými spôsobmi ich vzniku a neurčitými výrazmi „spolu s príslušenstvom“, resp. vznikajúce „v súvislosti so zmluvou o úvere“, prípadne „v súvislosti s odstúpením alebo vypovedaním zmluvy o úvere“) s tým, že podľa článku II. dohody o zrážkach zo mzdy sa zrážky zo mzdy/dôchodku dlžníka majú vykonávať a uhrádzať na účet veriteľa „až do celkovej výšky zabezpečovanej pohľadávky“. Aká však je resp. by mala byť táto celková výška zabezpečovanej pohľadávky, to z tejto dohody zrejmé nie je, pričom z obsahu tejto dohody vyplýva, že by ju malo tvoriť aj príslušenstvo pohľadávok na základe zmluvy o úvere, ďalej aj pohľadávky na náhradu škody ktoré vzniknú v súvislosti s ňou, i ďalšie. Takéto všeobecné vymedzenie zabezpečovanej pohľadávky je však neurčité, a teda neplatné. Malo by totiž byť zrejmé, že v súvislosti s určitosťou právnych úkonov (a teda i zabezpečovacích prostriedkov) musí byť v čase uzatvárania dohody o zrážkach zo mzdy zabezpečená pohľadávka z hľadiska jej vzniku i výšky dostatočne presne konkretizovaná, inak by dlžník nemohol platne prejavíť vôľu uspokojiť pohľadávku veriteľa prostredníctvom uvedeného zabezpečovacieho prostriedku.

29. Podľa § 2 ods. 2 Občianskeho zákonníka v občiansko-právnych vzťahoch, vrátane zmluvných vzťahov, majú účastníci rovnaké postavenie. Veriteľ vo vzťahu k spotrebiteľovi nie je vo vzťahu nadriadenosti a neprislúcha mu právo jednostranne určovať aké pohľadávky a v akej výške, ktoré v budúcnosti vzniknú, sa budú realizovať formou zrážok zo mzdy v prospech veriteľa. Pri uzatváraní dohody o zrážkach zo mzdy musí dlžník, a z jej obsahu neskôr aj jeho zamestnávateľ, vedieť určiť pohľadávky akého druhu a v akej výške táto dohoda o zrážkach zo mzdy zabezpečuje.

30. V danom prípade však predložená dohoda dostatočne nešpecifikuje zabezpečenú pohľadávku, a už vôbec ju nešpecifikuje určite a zrozumiteľne spôsobom umožňujúcim (podľa tejto dohody) jej nepochybne určenie vrátane jej výšky, teda hodnotu zabezpečovaných pohľadávok alebo presné pravidlá pre jej určenie, čo je v zmysle ust. § 551 ods. 1 OZ nevyhnutná obsahová náležitosť tohto

právneho úkonu (dohody o zrážkach zo mzdy), s následkom jej absolútnej neplatnosti podľa § 37 ods. 1 OZ. Bez presného a konkrétneho určenia zabezpečovanej pohľadávky, umožňujúceho podľa dohody neskôr túto identifikovať a kedykoľvek určiť jej aktuálnu výšku (podobne ako to z pohľadu určitosti a vykonateľnosti, okrem zabezpečovacích prostriedkov, predpokladá napr. aj každý exekučný titul) totiž nie je možné určiť ani rozsah povinnosti vyplývajúcej z dohody o zrážkach zo mzdy (predmet) a vecnú súvislosť medzi dohodou zabezpečenou pohľadávkou a požadovanými zrážkami. Inými slovami, dohoda o zrážkach zo mzdy zabezpečuje (a môže zabezpečovať) iba presne určenú a dohodnutú pohľadávku, nie všeobecne akúkoľvek pohľadávku súvisiacu s predmetom dohody. To samozrejme nevylučuje aby dohoda zabezpečovala aj pohľadávku, ktorá ešte nie je splatná alebo vznikne v budúcnosti, aj táto pohľadávka však musí byť vymedzená (v dohode) určite a zrozumiteľne spôsobom umožňujúcim jej určenie (vyčíslenie) v tom ktorom čase. Z neurčitých právnych úkonov práva a im zodpovedajúce povinnosti nevznikajú.

31. Možno teda zhrnúť, že pri dvojstranných právnych úkonoch (ktorými dohody o zrážkach zo mzdy nepochybne sú) je obsah právneho úkonu, a práv a povinností z neho vyplývajúcich, určovaný vždy súhlasným prejavom vôle oboch strán, ktorý tak musí pokrývať všetky jeho zložky, vrátane jeho predmetu a určenia jeho rozsahu. Dohoda o zrážkach zo mzdy, ak má vyvolávať konkrétne právne účinky, preto nemôže byť rámcová (nemôže určovať neobmedzené zabezpečenie akýchkoľvek pohľadávok), a (minimálne v častiach, ktoré subsidiárne neurčuje právny predpis) musí určovať konkrétny rozsah práv a povinností z nej vyplývajúcich. Z ustanovenia § 551 ods. 1 OZ upravujúceho dohodu o zrážkach zo mzdy, ako aj logiky a účelu tohto inštitútu, ktorý má vymedzovať vzájomné práva a povinnosti v situácii, keď sa dlžník na základe dohody vzdáva určitej časti svojich práv na budúcu mzdu v prospech zabezpečenia určitej pohľadávky (teda nie neobmedzene a neurčite, ale len do určitej výšky zabezpečovanej hodnoty) teda vyplýva, že táto pohľadávka musí byť vymedzená objektívne určite a zrozumiteľne tak, aby jej výška nebola závislá len od výkladu jednej strany (veriteľa), ale bola určená určitým a zrozumiteľným obsahom dohody o zrážkach zo mzdy (v opačnom prípade by sa tak dostávala do závislosti od výkladu jednej strany). Podľa názoru súdu je preto neprípustné, aby pohľadávky spoločnosti voči dlžníkovi zabezpečované touto dohodou, tak ako je tomu v tomto prípade, boli vymedzené všeobecne, neurčito či v neobmedzenej výške („s príslušenstvom“). Takéto neurčité dojednanie je neplatné. Z jeho slovného znenia sa skutočne javí (bez uvedenia konkrétnej hodnoty alebo výšky zabezpečovanej pohľadávky), že veriteľ výšku dlhu zabezpečovaného dohodou, podľa svojho dodatočného uváženia, sám jednostranne diktuje.

32. Vzhľadom na všetky tieto dôvody teda súd považoval žalobu v časti o určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy za dôvodnú a v tejto časti jej vyhovel tak, ako je to uvedené v prvom odseku výrokovej časti tohto rozsudku.

33. Vo vzťahu k druhej časti žaloby, a to návrhu na určenie neplatnosti celej zmluvy o úvere, nepotrebné na ochranu pred (dohodnutými) zrážkami zo mzdy, však súd dospel k záveru, že táto otázka by sa mohla či mala účelne posudzovať najmä v prípadnom konaní o plnenie, a naliehavý právny záujem žalobkyne na samostatnom určení neplatnosti celej zmluvy o úvere tak nie je daný.

34. Podľa § 131 CSP žaloba je procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva.

35. Podľa § 132 ods. 1 CSP v žalobe sa okrem všeobecných náležitostí podania uvedie označenie strán, pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností (povinnosť tvrdenia), označenie dôkazov na ich preukázanie (dôkazná povinnosť) a žalobný návrh.

36. Podľa § 137 CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o
c) určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného právneho predpisu, alebo
d) určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

37. V dôvodovej správe k ust. § 137 CSP zákonodarca uviedol, že jeho záujmom bolo vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určenie neplatnosti, resp. platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a míňajú sa účelu žaloby určovacej.

38. Podľa § 470 ods. 1 CSP ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti (princíp okamžitej aplikability).

39. V návrhovom konaní je výlučne na žalobcovi a jeho zodpovednosti čoho (akého práva) a na základe akých skutočností sa v súdnom konaní domáha. V zmysle ustanovenia § 132 ods. 1 CSP musí žalobca v žalobe pravdivo a úplne opísať rozhodujúce skutočnosti, ktoré odôvodňujú uplatnený nárok (povinnosť tvrdenia), teda vymedziť skutkové okolnosti, ktoré majú byť podkladom rozhodnutia, označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení (dôkazná povinnosť), a uviesť žalobný návrh. Žalobným návrhom je súd viazaný. Žalobca teda procesne zodpovedá za to čo a prečo žaluje, a za výber a formuláciu procesných prostriedkov. Je preto zásadne vecou toho, kto navrhuje začatie konania, aby žalobu prispôbil po stránke formulačnej a obsahovej § 132 ods. 1 CSP.

40. V danom prípade sa žalobkyňa, okrem ochrany pred zrážkami zo mzdy, domáha aj určenia neplatnosti zmluvy o úvere (z dôvodu jej rozporu s dobrými mravmi), na základe ktorej uhradila žalovanému podľa vlastných slov v splátkach celkovo 800,- Eur (čím žalovanému vrátila poskytnutú sumu peňažných prostriedkov). Je nepochybné, že ide o určenie právnej skutočnosti (t.j. skutočnosti, s ktorou zákon spája právne následky - najmä absenciu zmluvou deklarovaných práv a povinností, a povinnosť zmluvných strán vrátiť si všetko čo podľa nej dostali) podľa § 137 písm. d) CSP, možnosť požadovať takéto určenie však nevyplýva zo žiadneho (osobitného) predpisu, táto žaloba je teda v zmysle ust. § 137 písm. d) CSP a *contrario* neprípustná, a preto ju súd zamietol.

41. V tejto súvislosti pritom súd pre úplnosť dopĺňa, že ak by sme aj žalobu v rozpore s ust. § 470 ods.1 CSP posudzovali podľa doterajších predpisov, keď podľa § 80 písm. c) O.s.p. návrhom na začatie konania bolo možné uplatniť, aby sa rozhodlo o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak bol na tom naliehavý právny záujem, ani ten v tomto prípade nebol daný.

42. Predpokladom úspešnosti určovacej žaloby sú z hľadiska procesného dve podmienky. Prvou je samozrejme preukázanie existencie, resp. neexistencie konkrétneho práva, ktorého posúdenie je predmetom konania (t.j. že strany sú, resp. nie sú subjektom hmotnoprávneho oprávnenia a povinnosti, o ktoré v konaní ide), a druhou že žalobca má na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Obidve podmienky treba rozlišovať, aj keď spolu úzko súvisia a naliehavý právny záujem treba posudzovať podľa požadovaného petitu. Ak je však žaloba pre nedostatok naliehavého právneho záujmu procesne neprípustná, je vylúčené ďalej sa zaoberať žalobou vo veci samej (*mutatis mutandis* porovnaj rozhodnutia NS SR sp. zn. 1 Cdo 26/07, 2 Cdo 231/07, 1 Cdo 91/2006).

43. „Všeobecným predpokladom, aby súd žalobe (akéhokol'vek druhu) vyhovel, je právny záujem žalobcu, teda záujem na tom, aby bol vyhovujúci rozsudok pre neho po právnej stránke významný, čiže užitočný (aby mal zmysel). Pri niektorých druhoch žalôb je právny záujem žalobcu inherentný. Napríklad pri žalobe na plnenie platí, že ak žalobca tvrdí, že žalovaný mu niečo dlží (že porušuje právnu povinnosť), potom je samozrejme, že žalobca má právny záujem na získaní rozsudku (exekučného titulu). Skutkové a právne zistenie súdu, že žaloba je dôvodná (že žalovaný porušuje právnu povinnosť) už *ipso facto* znamená, že právny záujem žalobcu je daný. ... Pri určovacích žalobách však samotná dôvodnosť skutkových a právnych tvrdení žalobcu ešte neznamená, že prípadný vyhovujúci určovací rozsudok bude mať pre žalobcu právny význam, teda či bude sporové konanie užitočné alebo naopak zbytočné.“ (in: Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 500). Právny záujem žalobcu na žiadanom určení pri určovacích žalobách pritom musí byť podľa požiadavky zákona dokonca kvalifikovaný, t.j. naliehavý. Je pritom zrejme, že naliehavý právny záujem môže byť iba na takom určení, ktoré je právne významné, určité, vykonateľné, a vytvárajúce tak pevný základ právneho vzťahu, resp. spôsobilé riešiť právne spory medzi účastníkmi v čase vyhlásenia rozsudku, a zároveň odstránenie stavu ohrozenia, resp. neistoty nie je možné dosiahnuť iným vhodným spôsobom. Inými slovami, podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby podľa § 137 písm. c) a d) CSP je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorý sa viaže na konkrétny určovací petit a súvisí s otázkou, či tento petit zodpovedá povahe a obsahu príslušného právneho vzťahu, a či sa rozhodnutím podľa daného určovacieho petitu dosiahne odstránenie spornosti práv a neistoty v právnych vzťahoch. Naliehavý právny záujem teda vyplýva spravidla z toho, že právne postavenie žalobcu je bez tohto určenia ohrozené alebo neisté, odstránenie stavu objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia, nemožno dosiahnuť iným vhodným spôsobom, a

potreba tohto určenia je zároveň naliehavá, čo okrem časového akcentu súvisí aj s otázkou vhodnosti a správnosti žalobcom zvoleného petitu, t.j. či tento petit zodpovedá povahe a obsahu príslušného právneho vzťahu, a či sa rozhodnutím podľa daného určovacieho petitu dosiahne odstránenie spornosti práv a neistoty v právnych vzťahoch, resp. či požadované určenie je spôsobilé riešiť právne spory medzi stranami v čase vyhlásenia rozsudku. Účelom tejto podmienky je totiž zabrániť rozmnožovaniu zbytočných sporov (ktorých spornosť možno odstrániť či napraviť inak), alebo sporov bez praktického (konečného) významu pre ich účastníkov. Pre žalobcu to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosť, z ktorej vyplýva existencia, resp. neexistencia konkrétneho práva, ktorého posúdenie je predmetom tohto konania, a súčasne existenciu naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení.

44. Podstatný, resp. naliehavý právny záujem na súdnom konaní, vychádzajúc z podstaty a zmyslu súdneho konania, teda musí byť daný vždy, keďže v demokratickom a právnom štáte súdne konanie nemôže byť samoučelné (a má teda slúžiť len na potrebnú a účelnú súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva - § 131 CSP), len s tým rozdielom, že v niektorých prípadoch sporového konania (pri žalobách na plnenie, alebo na usporiadanie vzájomných majetkových práv a povinností) právny záujem na súdnej ochrane ohrozeného alebo porušeného práva vyplýva implicitne z povahy prejednávaného nároku, ktorý má hmotnoprávnu podstatu (z bezprostredného majetkového záujmu, resp. plnenia, o ktoré v konaní ide), a pri ostatných ho treba vysvetliť a preukázať - okrem tých prípadov, pri ktorých vzhľadom na osobitosti niektorých vzťahov a zákonodarcom zvolenú koncepciu ochrany práv z nich (spojenú obvykle s preklúziou práva a poskytovanú len na základe osobitného rozhodnutia súdu) právny záujem na určitom súdnom konaní vyplýva priamo z osobitného predpisu, keď zákonodarcu nejaké právne následky (dôsledky porušenia alebo ohrozenia subjektívneho práva) v osobitnom predpise podmienil súdnym konaním, resp. jeho výsledkom (napr. neplatnosť skončenia pracovného pomeru, neplatnosť výpovede z nájmu bytu, neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia, neplatnosť dražby, dedičské žaloby). Vo všetkých týchto prípadoch totiž zákonodarcu svojim osobitným predpisom možnosť takého osobitného súdneho konania priamo výslovne uznal, a jeho právny význam a možnosť [v zmysle dikcie ust. § 137 písm. c) a d) CSP] „vyplýva z osobitného predpisu“ z toho resp. spočíva v tom (teda zákonodarcu osobitným predpisom uznal či stanovil tým), že danému súdnemu konaniu priradil osobitný konkrétny právny význam, resp. špecifické hmotnoprávne následky podmienil jeho výsledkom (teda právo resp. právna ochrana sú na podaní stanovenej žaloby a výsledku rozhodnutia súdu závislé). V týchto súvislostiach by teda malo byť zrejmé, že aj v prípade žalôb podľa ust. § 137 písm. c) a d) CSP je resp. musí byť (naliehavý) právny záujem na určovacích žalobách implicitne daný, akurát ho netreba osobitne preukazovať, keďže naliehavý právny záujem na určení v žalobe označeného práva [písm. c) tohto ustanovenia] alebo možnosť požadovať určenie v žalobe označenej právnej skutočnosti [písm. d) tohto ustanovenia] vyplýva z osobitného predpisu (čo teda, ešte raz inými slovami, neznamená, že sa právny záujem v týchto prípadoch nevyžaduje, ale len to, že sa naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je, resp. možnosť požadovať, aby sa rozhodlo o určení právnej skutočnosti v týchto prípadoch nemusí osobitne odôvodňovať a preukazovať - keďže vyplýva, vid' aj slovné vyjadrenie: „... ak (to) vyplýva“ z osobitného predpisu). „Právny záujem na určení práva vyplýva z právneho predpisu, ak právny predpis určitú osobu oprávňuje alebo jej ukladá podať bližšie špecifikovanú určovaciu žalobu. Oprávnenie podať takúto určovaciu žalobu zakladá nevyvrátiteľnú domnienku, že právny záujem žalobcu je daný“ (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 503.) „Určenie existencie právnej skutočnosti (napr. že právny úkon je neplatný) odporuje vo svojej podstate zásade, že súd má určiť aktuálny právny stav. Pri určení právnej skutočnosti hovorí rozsudok o tom, čo bolo v minulosti, nie však nevyhnutne o tom, čo je v prítomnosti. Preto napr. výrok rozsudku, že kúpna zmluva je neplatná, nemá výpovednú hodnotu, či je v čase jeho vyhlásenia vlastníkom veci žalobca, alebo niekto iný. Z opísaných dôvodov nová právna úprava Civilného sporového poriadku pripúšťa žalobu na určenie právnej skutočnosti iba za predpokladu, že tak vyplýva z právneho predpisu (najmä hmotného práva). ... Pri uvedených žalobách z konkrétneho hmotnoprávneho vzťahu vyplýva logický dôvod, prečo je potrebné, aby súd určil právnu skutočnosť (ako minulú udalosť). Dôvodom je (väčšinou) to, že rozhodnutie súdu je osobitnou podmienkou, že sa na právny úkon hľadí ako na neplatný. Ide tu o výnimky zo všeobecného pravidla, že relatívnej neplatnosti právneho úkonu sa postačí dovolať bez ingerencie súdu“ (tamtiež, s. 505-506). Už len pre úplnosť (i v súvislostiach aktuálne požadovaného určenia v tomto prípade) súd pripomína, že vo všetkých týchto prípadoch (neplatnosť skončenia pracovného pomeru, neplatnosť výpovede z nájmu bytu, atď.) je pritom možnosť takejto žaloby osobitným predpisom, zjavne z dôvodov právnej istoty, zároveň aj primerane časovo limitovaná.

45. Na podporu uvedeného súd poukazuje aj na historický výklad určovacej žaloby a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, podľa ktorých „žaloba na určenie práva [§ 126 občianskeho zákoníku ve spojení s § 80 písm. c) o. s. ř.] byla a je nástrojem ochrany subjektivního práva před neoprávněnými zásahy. Jde o žalobu svou povahou preventivní (srov. Hora, J.: Československé civilní právo procesní. Díl I. Nauka o organizaci a příslušnosti soudů. Všehrd, Praha 1922, str. 154 - 155, Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M.: Občanský soudní řád - komentář. I. díl. 6. vydání. C. H. Beck, Praha 2003, str. 259) - jejím účelem je předejít stavům nejistoty ohledně určitého práva nebo jeho výkonu a její význam je ryze praktický - nastolení jistoty v ohrožených právních vztazích, přičemž je třeba více než u žalob na plnění dbát, aby nedošlo k jejímu zneužití (Hora, J.: Československé civilní právo procesní. Díl I. Nauka o organizaci a příslušnosti soudů. Všehrd, Praha 1922, str. 154: "Nelze se dovolávat činnosti soudu jen kvůli rozhodnutí otázek akademických neb kvůli uspokojení zájmu, jenž nedošel uznání právním řádem.")" (nález Ústavného súdu ČR zo dňa 3.1.2006, sp. zn. I. ÚS 185/2005).

46. „Záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu navrhovateľa predpokladá posúdenie, či podaný určovací návrh je vhodným (správne zvoleným a prípustným) procesným nástrojom ochrany jeho práva alebo návrhom, ktorý spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať ešte iné konanie“ (uznesenie NS SR zo dňa 20.10.2010, sp. zn. 4 Cdo 136/2009).

47. „Určovací návrh podľa § 80 písm. c) O.s.p. <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1963/99/>> [pozn. súdu: teraz § 137 písm. c) a d) CSP <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160/>>] má charakter preventívnej ochrany práv ..., keď musí existovať stav právnej neistoty žalobcu, ktorý má práve určovacia žaloba odstrániť. Teda naliehavosť právneho záujmu na požadovanom určení, v danom prípade určení neplatnosti predmetných zmlúv, musí spočívať v tom, že by sa ním vyriešili všetky sporné právne otázky medzi účastníkmi konania (stranami sporu) a vytvorilo by pevný právny základ pre budúce právne vzťahy“ (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. marca 2016 sp. zn. 8 Cdo 251/2015 <<http://merit.slv.cz/8Cdo251/2015>>).

48. „Určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená najmä vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, alebo ak požadované určenie má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo“ (ZSP 78/2006).

49. Pri posudzovaní prípustnosti určovacích žalôb je súdu, v súvislosti s niektorými názormi o prípustnosti určovacích žalôb bez ohľadu na ich reálny resp. podstatný právny význam (naliehavý právny záujem na ich výsledku), známa aj občasná argumentácia tým, že v ust. § 137 CSP zákon nestanovuje taxatívny, ale len demonštratívny resp. exemplifikatívny výpočet druhov žalôb, a teda že sú prípustné aj žaloby ďalšie. S uvedeným možno čiastočne súhlasiť (viď slovo „najmä“ v úvode tohto ustanovenia: „Žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o“) s tým však, že uvedené neznamená, že sú prípustné žaloby akékoľvek, a pri analýze tohto ustanovenia je treba brať zreteľ aj na jeho systematický výklad a skutočný účel. Základným ustanovením CSP objasňujúcim podstatu, zmysel a účel žaloby je totiž ust. § 131 CSP, podľa ktorého sa žalobou uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva, ktoré nadväzuje na ústavné právo na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy SR, podľa ktorého každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde s tým, že podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon (článok 46 ods. 4 Ústavy SR). Následný (demonštratívny) výpočet týchto žalôb v systematicky nadväzujúcom ust. § 137 CSP pritom nie je uzavretý podľa názoru súdu zrejme len preto, že život prináša rôzne situácie, ktoré nemožno vždy vopred predvídať, zákon nemôže byť natoľko kauzistický, aby ich upravoval všetky, a v praxi preto nemožno vylúčiť aj iné tam neuvedené prípady, kedy by súdna ochrana ohrozeného alebo porušeného práva bola opodstatnená (v zmysle zásady zákazu denegatio iustitiae). Uvedený demonštratívny výpočet žalôb však ale nič nemení na tom, že tie žaloby, ktoré zákonodarca v rámci toho v zákone aj z ich podmienkami výslovne uviedol (v ustanovení § 137 CSP vymedzené typy žalôb) sú prípustné len za tam (zákonom) stanovených podmienok. V nadväznosti na to by teda malo byť zrejme, že účelom ust. § 137 CSP, a slova najmä v ňom, bolo nepochybne vymedziť najčastejšie typy žalôb a ich podmienky, a nie umožniť a pripustiť úplne akékoľvek ľubovoľné žaloby bez stanovených obmedzení (najmä bez ohľadu na ich právnu potrebu - t.j. potrebu ochrany porušeného alebo ohrozeného práva, viď § 131 CSP). Vyplýva to napokon aj z formálnej a gramatickej logiky toho, že ak sú stanovené niektoré typy žalôb (a pri nich ustanovené

aj osobitné podmienky ich prípustnosti), iné žaloby sú logicky (argumentum a contrario) možné len vtedy, ak nespádajú do žiadnej z vymedzených kategórií, a nie vtedy, ak do vymedzenej kategórie síce spadajú, a „len“ nespĺňajú podmienky ich prípustnosti. Podmienka (stanovené pravidlo) sa totiž vzťahuje na všetky situácie, ktoré napĺňajú jej hypotézu (hypotézu pravidla právnej normy). Inak (pri zjavne nesprávnej opačnej logike) by bolo uvedené ustanovenie (o obmedzenej prípustnosti určovacích žalôb) obsolentné, a stanovené podmienky by nemali žiaden význam - nakoľko absolútne vždy by bolo možné povedať, že sa jedná napr. o inú určovaciu žalobu mimo rámca tam uvedených určovacích žalôb (ktoré pritom v zákone nie sú vymedzené žiadnym zužujúcim určením), na ktoré sa tak obmedzenie nevzťahuje. Uvedený názor (o možnosti aj inej určovacej žaloby) by bol teda logicky správny len vtedy, ak by boli určovacie žaloby so svojimi podmienkami v ustanovení § 137 CSP určené špecificky - teda ak by sa tieto pravidlá vzťahovali len na niektoré vymedzené určovacie žaloby, stanovené nejakým konkrétnym užším vymedzením (napríklad len v nejakom osobitnom druhu spoločenských vzťahov), a nie všeobecne a široko, vzťahujúc sa tak aj so svojimi podmienkami na všetky určovacie žaloby tak, ako je tomu dnes - a podaná žaloba by do tohto rámca nespádala. Ak sú však pri jednotlivých druhoch žalôb zároveň vyjadrené aj podmienky ich prípustnosti, a žaloba spadá do ich vymedzenia (je naplnená hypotéza právnej normy), musia sa tieto podmienky ich prípustnosti aj aplikovať. V danom prípade pritom predmetná žaloba nepochybne spadá do vymedzenia, a teda aj pod režim, žalôb podľa ust. § 137 písm. c) a d) CSP, a pre jej prípustnosť sa tak vyžaduje, aby bol pri nej odôvodnený a preukázaný aj naliehavý právny záujem na požadovanom určení, resp. aby takýto naliehavý právny záujem alebo jej zmysluplná právna možnosť (potreba takého určenia) vyplývala z osobitného predpisu.

Žaloba o určenie neplatnosti zmluvy o úvere

50. Žalobkyňa sa domáha, okrem posúdenia dohody o zrážkach zo mzdy, posúdenia aj ďalšej časti svojho právneho vzťahu so žalovaným (založeného na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere) tak, aby súd určil, že zmluva o úvere je pre ňou označené vady neplatná. Okrem hmotnoprávných dôvodov požadovaného určenia (odôvodňujúcich požadovaný záver o neplatnosti zmluvy o úvere) svoj návrh v tejto časti procesne nijako neodôvodnila, čím nie len že nepreukázala, ale ani len neodôvodnila naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o úvere.

51. Súd poukazuje predovšetkým na to, že v zmysle ust. § 131 CSP žaloba slúži (žalobcovi) na uplatnenie súdnej ochrany jeho ohrozeného alebo porušeného práva (obdobne normuje aj všeobecné deklaratórne ustanovenie § 3 ods. 5 z. č. 250/2007 Z.z. deklarujúce resp. zakotvujúce oprávnenie spotrebiteľa proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom domáhať sa na súde ochrany svojho práva), avšak z predloženej žaloby nie je zrejmé (súdnej) ochrany ktorého svojho konkrétneho (hmotného) subjektívneho práva a prečo sa žalobkyňa v tejto časti (o určenie neplatnosti zmluvy o úvere) domáha. Ak ide iba o požiadavku, aby súd autoritatívne bez ďalších osobitných dôvodov resp. naliehavého právneho záujmu - vyplývajúcich napr. z nejakých dôležitých individuálnych okolností veci - deklaroval to, čo vyplýva (v prípade naplnenia hypotézy právnej normy) priamo zo zákona, nie je zrejmé na ochranu akého ohrozeného alebo porušeného práva žalobkyne by to malo slúžiť (bez požadovaného rozhodnutia žalobkyni nehrozí žiadna ujma na jej právach, ich premlčanie, alebo preklúzia). Jej „právo“, že je zmluva o úvere je neplatná, nie je nijako ohrozené alebo porušené. Ak by pritom snád išlo o posúdenie prípadného bezdôvodného obohatenia zo strany žalovaného (ktoré žalobkyňa ani len netvrdí), prípadne o ochranu pred ďalšími nárokmi žalovaného, súd poukazuje na to, že v takom prípade by sa tieto otázky mali riešiť priamo v žalobe na plnenie, kde by sa otázka prípadnej neplatnosti zmluvy o úvere riešila ako predbežná, a samostatná žaloba o neplatnosť zmluvy o úvere je tak pre nedostatok naliehavého právneho záujmu nedôvodná.

52. Ak ide teda len o záujem žalobkyne deklaratórne rozhodnutím súdu určiť neplatnosť zmluvy o úvere, o ktorej má žalovaná, tvrdiac s tým súvisiace hmotnoprávne dôvody, svoju predstavu, tak právny záujem na tomto určení (význam súdneho konania v tejto časti) - len pre to, aby o tomto (časti právneho vzťahu) nadobudla judikovanú istotu, resp. aby to bolo určené aj v tomto konaní, keď nie je zrejmé či inak vôbec bude resp. má byť toto právo predmetom súdneho konania, teda či si voči nej žalovaný (aj s poukazom na premlčanie) bude na súde vôbec nejaké právo uplatňovať a či je takáto súdna ochrana nejakého jej konkrétneho práva vôbec potrebná - s poukazom na hospodárnosť konania a v zmysle predchádzania zbytočnému rozmnožovaniu sporov, nie je naliehavý.

53. Ak žalobkyňa (vychádzajúc z jej žaloby) všetky vyššie uvedené skutočnosti o jej právnom vzťahu so žalovaným vie, a od žalovaného zároveň vo vzťahu ku svojej osobe a svojim právam (o ktorých ochranu by v žalobe v zmysle ust. § 131 CSP malo ísť) žiadne konkrétne plnenie alebo správanie (splnenie povinnosti) nad rámec nevykonávania zrážok zo mzdy podľa napadnutej dohody v súdnom konaní nežiada - a teda ani ochrany žiadneho svojho konkrétneho (hmotného) práva (nad rámec ochrany pred zrážkami zo mzdy) sa voči nemu nedomáha, a potreba požadovaného určenia (ochrany) nevyplýva ani zo žiadnych osobitných individuálnych okolností veci, nie je zrejmé (a to bez ohľadu na to akokoľvek intenzívne neplatné, resp. vo všeobecnosti inak zjavne vadné alebo narušené vzájomné vzťahy by medzi stranami mali byť) k čomu (okrem zbytočného „spor“ a vzniku s tým spojených zbytočných trov konania) resp. k akému konkrétnemu, spravodlivému a tomu primeranému účelu by konanie o určenie neplatnosti zmluvy o úvere malo slúžiť. Súd pritom na tomto mieste upozorňuje tiež na to, že uvedené je v danom prípade o to zrejmejšie, že žalobkyňa je zastúpená advokátom, pričom súčasťou právnych služieb advokáta je nepochybne aj poskytovanie už základného právneho poradenstva, a jeho úloha a ochranná funkcia práva (tam kde právne normy pôsobia objektívne) tak môže byť a je už primerane naplnená tým, že advokát spotrebiteľovi vysvetlí, aké sú jeho práva a povinnosti a ako sa má zachovať, a nie tým, že ho bude viesť k nepotrebnému nadužívaniu právnych prostriedkov, a za každú cenu, bez rozumného a primeraného záujmu samotného spotrebiteľa, tohoto zaťažovať zbytočne širšími súdnymi spormi a zastupovať v nich.

54. Pozícia žalobkyne sa v tejto časti vo všeobecnosti v ničom nelíši od pozície iných dlžníkov, ktorí majú za to, že nejaký ich (akýkoľvek, pochybný či potenciálny) dlh vôbec nevznikol, je iný, prípadne už zanikol, a bez osobitných (výnimočných) dôvodov, len z dôvodov posilnenia svojej právnej istoty (bez toho aby napr. ich potenciálny veriteľia si voči nim uplatnili tieto práva na súde, kde by sa to posudzovalo účelne) by sa domáhali nezmyselných určení, (týkajúcich sa, mimochodom, bezprostredne iba ich potenciálnych majetkových povinností, a nie ochrany ich práv - opätovne viď § 131 CSP), že veriteľom (napríklad) z rôzneho titulu nie sú nič dlžní, prípadne že sú im dlžní menej než by sa veriteľia z rôznych dôvodov mohli domnievať, alebo že za porušenie povinnosti nezodpovedajú, že sú povinní zaplatiť len za určitých okolností, že dlh už uhradili, že je už premlčaný, al. dojednanie neplatné, ktoré sú bez reálneho súdneho uplatnenia práv potenciálneho veriteľa zbytočné, a naliehavý právny záujem na ich vedení bez ďalšieho nemôže vyplývať len z toho, že potenciálny dlžník v týchto prípadoch „nemá k dispozícii žalobu na plnenie“. Nezmyselnosť takého konceptu pritom vyplýva aj z toho, že pri takomto výklade by súdy mohli byť, vychádzajúc z rovnakej premisy o právnom záujme dlžníkov vo vzťahu k potrebe súdneho určenia (istoty) neexistencie týchto práv a povinností, zaplavené žalobami dlžníkov na preskúmanie najrôznejších reálnych, prípadne aj potenciálnych občianskoprávných vzťahov bez toho, aby si oprávnené osoby (veriteľia) vôbec voči nim uplatňovali akékoľvek práva z nich vyplývajúce. Každý, voči komu by niekto, hoci len verbálne, uplatnil nejaký nárok, alebo každý kto sa obáva, že by z nejakého dôvodu pri určitom hodnotení skutkového stavu, mohol byť niekomu inému čokoľvek dlžný, by sa mohol v takom prípade bez primeranej (naliehavej) potreby len z dôvodu „právnej istoty“ domáhať (bez ohľadu na iniciatívu veriteľa), aby súd určil, že tomu tak nie je - čo je zjavný nezmysel. V tejto súvislosti súd podporne poukazuje na rozsudok NS SR z 19. novembra 2008, sp. zn. 5 Obdo 10/2008, podľa ktorého „skutočnosť, že žalovaný uplatňuje proti žalobcovi majetkový nárok zo zmluvy, nezakladá sama o sebe naliehavý právny záujem na žalobcovom požadovanom určení neplatnosti zmluvy, z ktorej by sa mal tvrdený nárok odvíjať.“ (rovnako SJ, 1998, č. 97 - KS v Ústí nad Labem sp. zn. 11 Co 574/97). „Určovací žalobu nelze podať, jestliže je jejím jediným cílem právní popis skutkového stavu - např. že studna není součástí pozemku (rozsudok NS ČR sp. zn. 22 Cdo 2568/98).

55. Z uvedeného, ako aj z materiálneho chápania právneho štátu (článok 1 ods. 1 Ústavy SR), a neodškriepiteľnej komplementárnej povahy vzťahu práva a tomu zodpovedajúcej povinnosti, by teda malo byť zrejmé, že otázka spravodlivosti nezahŕňa len práva, ale aj povinnosti, a jej posudzovanie a nachádzanie pri výklade i aplikácii relevantných právnych noriem, ak nemá byť len ich mechanickým doslovným uplatňovaním, tak zahŕňa aj posudzovanie a nachádzanie spravodlivej rovnováhy medzi právami a povinnosťami (v okolnostiach jednotlivých prípadov), a súvisí teda aj s kategóriami ich primeranosti a proporcionality. Spravodlivosť a tieto jej kategórie sa pritom (pri jej posudzovaní) zjavne neviažu iba k hmotnej stránke a hmotným právam a povinnosťam jednotlivých subjektov, ale aj k ich procesnej stránke a súvislostiam spojeným s ich uplatňovaním, keďže súčasťou práva ako takého je nepochybne aj právo na spravodlivé súdne konanie. Inými slovami, otázka spravodlivosti nie je len o formálnom výkone a uplatňovaní práv a povinností, ale, v tom ktorom prípade, aj o posúdení proporcionality a primeranosti ich uplatňovania so zreteľom na ich účel a individuálne okolnosti prípadu,

a to tak z hľadiska hmotného ako aj procesného. Právo nemožno vykladať bez zohľadnenia jeho účelu. „Ako ústavne nesúladne (porušujúce základné práva) ústavný súd hodnotí aj rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými boli zákony a podzákoné úpravy (vrátane noriem týkajúcich sa výkladu alebo platnosti právneho úkonu) interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti napr. v dôsledku prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 1735/07, I. ÚS 26/2010).“ (nález Ústavného súdu SR zo dňa 28.4.2014, sp. zn. IV. ÚS 15/2014). Toto sa potom premieta aj do dôkladného posudzovania účelu súdneho konania.

56. „Zásada účelnosti trov (pozn. súdu: no nepochybne aj uplatňovania žaloby či iných procesných inštitútov, i súdneho konania ako celku) potrebných na uplatnenie alebo bránenie práva je vyvoditeľná zo všeobecných zásad efektivity a spravodlivosti občianskeho súdneho konania ako celku a z ústavnoprávneho princípu proporcionality, chrániaceho primeranosť ako hodnotu právneho štátu. Primeranosť súvisí s rozumnosťou v práve, ktorá je chápaná ako vyhľadávanie praktickej rovnováhy v rámci aplikácie práva.“ (porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu SR z 20. júna 2014, sp. zn. 6 MCdo 9/2013).

57. Napokon, otázka spravodlivosti súdneho konania a súdneho rozhodnutia je nepochybne komplexnou otázkou, ktorá sa má posudzovať nie len z pohľadu toho, kto bol porušením právnych predpisov dotknutý, ale i z hľadiska škodcu resp. porušovateľa, zodpovedného eventuálne za porušenie práva, a súvisí aj s akceptáciou súdneho konania a presvedčivosťou jeho dôvodov. Aj ten, kto nemá subjektívne hmotné právo, prípadne právo resp. právny predpis porušil, má právo na spravodlivé súdne konanie a mal by byť (súdom) presvedčený o tom, že sa mu dostalo spravodlivého súdneho konania. Tak, ako to v súvislosti s právom na spravodlivé súdne konanie obdobne uviedol aj EĽSP, „Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná“ (rozsudok EĽSP vo veci Delcourt v. Belgicko zo 17. januára 1970). Spravodlivosť má teda viacero stránok a súvisí, tak ako už bolo uvedené vyššie (viď predchádzajúci bod tohto odôvodnenia) aj s rozumnosťou v práve. Aj prípadný porušovateľ práva má teda právo na to, aby riešenie jeho právneho vzťahu a súdne rozhodnutie o tom, bolo rozumné a spravodlivé, t.j. aby mal pocit resp. mohol nadobudnúť presvedčenie, že súdne konanie bolo v celom rozsahu opodstatnené (rozmenné) a vydané rozhodnutie potrebné, čo opätovne súvisí s posúdením primeranosti a proporcionality celého komplexu všetkých práv a povinností a ich účelného uplatňovania (so zreteľom na všetky okolnosti prípadu). K rozumnému a spravodlivému riešeniu tejto otázky (súdnemu konaniu a riešeniu sporu) preto treba pristupovať (vyhľadávaním praktickej rovnováhy v rámci aplikácie práva) nielen z hľadiska danosti konkrétneho hmotného práva, ale aj z hľadiska jeho povahy a intenzity jeho porušenia a potreby požadovanej formy jeho súdnej ochrany, a to aj z hľadiska nevyhnutnosti (resp. potrebnosti) súdneho rozhodnutia na zjednanie nápravy (na ochranu práva), a tiež i z hľadiska legitímnych očakávaní oboch strán, ako aj z hľadiska možnosti, nutnosti a primeranosti (teda rozumnosti) využitia či už zvoleného alebo iného riešenia porušenia práva (zo strany oprávneného subjektu), napr. voľbou iných vhodných a primeraných prostriedkov ochrany či nápravy, teda či by požiadavke rozumnosti nezodpovedal vhodnejšie iný (primeraný) postup oprávneného subjektu (správanie resp. plnenie zodpovedajúce právu - len toho, na čom má žalovaný právo). Spoločným technickým vyjadrením týchto princípov je potom požiadavka posudzovania (naliehavého) právneho záujmu na súdnom konaní, resp. na v ňom požadovanom určení (jeho potrebe). Jednoducho, len z toho, že je žalobca z hmotného hľadiska eventuálne v práve, resp. že žalovaný právne predpisy porušil, hoci ako veľmi by to malo byť zrejmé (i práve preto), ešte nevyplýva, že by mal o tom súd vždy rozhodnúť (viď bod 54. tohto odôvodnenia). Právo na prístup súdu nezahŕňa právo na prejednanie akejkoľvek veci (resp. akejkoľvek otázky), a v práve na (obojsstranne) spravodlivé súdne konanie nepochybne nie je zahrnuté právo na to, aby súd (celej) žalobe vždy (a za každých okolností) vyhovel.

58. Súdny (aj keď by to pre nich mohlo byť, formalistickým posudzovaním len z jedného uhla, „formulárovo“ jednoduchšie) si nemôžu zľahčovať svoje pôsobenie posudzovaním práv len formálne a z formálnej roviny, a nemali by preto strácať zo zreteľa aj skutočný účel občianskeho súdneho konania, ktorým je spravodlivá ochrana záujmov (oboch) strán sporu (vyhľadávaním praktickej rovnováhy v rámci aplikácie práva), a súdne konanie preto nemôže byť jednostranné a samoúčelné. Opačný (formálny) výklad a uplatňovanie práv a povinností podľa názoru súdu nezodpovedá princípom právneho štátu, a keďže požadované súdne rozhodnutie sa v časti o určení neplatnosti zmluvy o úvere javí ako nepotrebné, a teda žaloba v tejto časti, bez toho aby z nej boli zrejmé osobitné dôvody (naliehavý právny záujem) na požadovanom určení, ako nedôvodná, resp. ako neúčelné a neprimerané nadužívanie práva, súd žalobu v tejto časti ako neprípustnú zamietol.

59. Záverom súd už len pre úplnosť poukazuje na presvedčivú jednoduchú logickú argumentáciu v rozsudku Okresného súdu Prievidza zo dňa 22. januára 2015, sp. zn. 8C/55/2014, ktorý bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 17Co/339/2015 zo dňa 28.9.2016, s ktorou sa konajúcu súd stotožňuje, podľa ktorej (na žiadanom určení) „nie je u žalobcu daný naliehavý právny záujem, keďže žalobcovi nič nebráni v tom, aby svoje práva vykonal takým spôsobom, že žalovanému zaplatí len to, o čom je presvedčený, že mu je povinný zaplatiť a rovnako žalobcovi nič nebráni v tom, aby svoje právo voči žalovanému vykonal tak, že žalovanému nezaplatí to, o čom si je vedomý, že mu nie je povinný zaplatiť. Pre prípad toho, že by žalovaný nebol rovnakého právneho presvedčenia ako žalobca a uplatnil by si svoje práva na zaplatenie dohodnutej peňažnej čiastky proti žalobcovi na súde, žalobcovi nič nebráni v tom, aby sa svojho právneho presvedčenia ... domáhal v takom súdnom konaní. ... To, že naliehavý právny záujem nerozlišuje medzi žalobcom spotrebiteľom a iným žalobcom vyplýva z toho, že i spotrebiteľ si môže uplatniť svoje práva ako každý iný účastník v tom prípade, ak sa voči nemu bude druhá strana domáhať plnenia, na ktoré nemá právny nárok. Pripustenie naliehavého právneho záujmu v takom prípade by viedlo k absurdnému záveru o tom, že súdy by museli vecne preskúmavať platnosť akýchkoľvek, a teda všetkých spotrebiteľských právnych vzťahov bez ohľadu na to, či by si dodávatelia vôbec chceli uplatňovať svoje práva, resp. či by dojednanie takýchto podmienok bolo významné pre povinnosti zmluvných strán.“

60. Žaloba v časti o neplatnosť dohody o zrážkach zo mzdy a s tým súvisiaci návrh na vydanie predbežného opatrenia na zabránenie zrážok zo mzdy (na ktoré žalovaný, vzhľadom na neplatnosť ich dojedania, nemá právo) boli dôvodné, a preto súd vydané predbežné opatrenie v zmysle ust. § 336 ods. 4 CSP v spojení s ust. § 335 ods. 3 CSP ponechal v platnosti.

61. O náhrade trov konania súd rozhodoval v zmysle ust. § 262 ods. 1 CSP, podľa ktorého o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, v spojení s ust. § 257 CSP. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane. Podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

62. Podľa § 251 CSP trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva. Podľa § 257 CSP výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

63. „Ak strana sporu v jednej žalobe uplatní niekoľko samostatných nárokov, postupuje sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania podľa zásad pre priznanie náhrady trov konania pri každom nároku samostatne.“ (in: Števíček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 927).

64. V konaní o návrhu na vydanie predbežného opatrenia a o určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy bola žalobkyňa úspešná v plnom rozsahu, a preto jej súd voči žalovanému v zmysle ust. § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov konania v tejto časti v rozsahu 100 % s tým, že podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

65. V časti o určenie neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere však bola žalobkyňa neúspešná, a preto by mal súd v zmysle ust. § 262 ods. 1 CSP aj bez návrhu (s prihliadnutím na obsah súdneho spisu) v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, priznať podľa § 256 ods. 1 CSP protistrane (žalovanému) náhradu trov konania, o ktorej výške by následne v zmysle § 262 ods. 2 CSP rozhodol po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením (ktoré by vydal súdny úradník). Keďže však žalovanému v doterajšom konaní o tejto časti podľa obsahu súdneho spisu doposiaľ žiadne konkrétne preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva (trovy konania) nevznikli, a procesne neúspešná žalobkyňa na náhradu trov konania v tejto časti nemá právo, súd v tejto časti stranám nárok na náhradu trov konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia. Odvolanie sa podáva na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje.

Podľa § 363 CSP v odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (§ 127 ods. 1 CSP) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).

Podľa § 364 CSP rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Podľa § 365 ods. 1 CSP odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 365 ods. 2 CSP odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Podľa § 365 ods. 3 CSP odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.